

Um Norrænu ráðherranefndina – og hvers vegna hún skiptir máli fyrir þig

ERFIÐ ORÐ Í TEXTANUM

RÁÐHERRA: Sá eða sú sem ber ábyrgð á tilteknum málaflokki í ríkisstjórn lands. Umhverfisráðherra ber til dæmis ábyrgð á því sem snýr að umhverfismálum, mengun og náttúru.

LÝÐRÆÐI: Þegar allir íbúar lands ráða því hver eigi að stjórna landinu. Þetta þýðir að þau sem eru orðin 18 ára mega greiða atkvæði í kosningum og að við eigum öll rétt á að segja skoðun okkar.

STJÓRNMÁLAFÓLK: Fólk sem er kosið til þess að taka ákvarðanir. Það getur verið í borgarstjórn, bæjarstjórn eða sveitarstjórn sveitarfélags eða á þingi landsins. Þingið á Íslandi nefnist Alþingi.

SAMTÖK: Þegar margt fólk tekur sig saman til þess að gera eitthvað saman eða af því að það er sammála um að tiltekið málefni sé mikilvægt er oft talað um samtök. Til eru margs konar samtök. Rauði krossinn, Blindrafélagið og Knattspyrnusamband Íslands eru nokkur þeirra samtaka sem eru til á Íslandi.

RANNSÓKNIR: Það kallast rannsóknir þegar sérfræðingar rannsaka eitthvað mjög vel til þess að komast að einhverju nýju.

ÞEKKing: Það sem við vitum um alls konar hluti í lífi okkar og í heiminum. Þegar við komumst að einhverju nýju, til dæmis gegnum rannsóknir, er sagt að ný þekking verði til.

RÍKISSTJÓRN: Æðsta stjórn lands. Forsætisráðherrann stýrir ríkisstjórninni.

STEFNUMÓTUN: Áætlanir eða markmið sem verða til hjá stjórn málaþingi um hvernig það eigi að vera að búa í landi eða hvernig hlutirnir eiga að breytast.

SAMEINUÐU ÞJÓÐIRNAR: Stundum skammstafað SP. Sameinuðu þjóðirnar eru samtök allra ríkja heims. Þar koma löndin saman og ræða vandamál heimsins og hvernig hægt sé að leysa þau.

ESB: Stendur fyrir Evrópusambandið. ESB er samstarf milli 27 landa í Evrópu þar sem búnar eru til sameiginlegar reglur og markmið um málefni eins og heilsu, loftslag og margt fleira. Svíþjóð, Danmörk og Finnland eru aðilar að ESB.

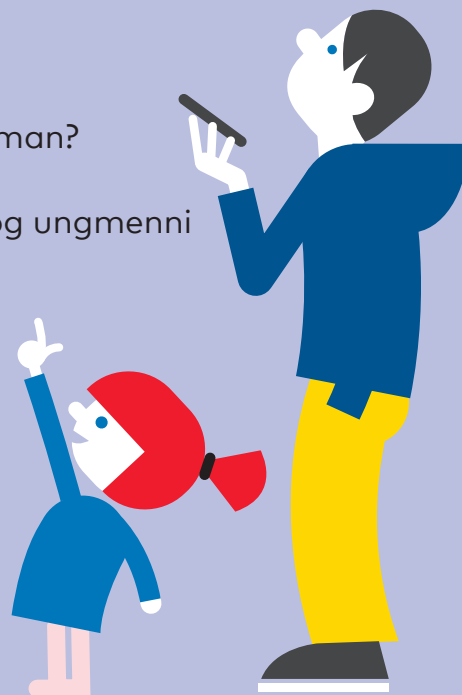

HÆ!

Við erum mjög ánægð með að þú skulir hafa opnað þetta rit þar sem þú getur fræðst um allt sem þú þarft að vita um öflugasta samstarf á Norðurlöndum: Norrænu ráðherranefndina. Kannski finnst þér að Norræna ráðherranefndin sé bara fyrir fullorðna. Samt skiptir Norræna ráðherranefndin máli einmitt fyrir þig – og öll önnur börn og ungmenni á Norðurlöndum. Norræna ráðherranefndin er fyrst og fremst samstarf milli norrænu landanna. Hér færðu meiri upplýsingar um okkur!

EFNISYFIRLIT

- 5 Hvað er Norræna ráðherranefndin?
- 7 Hvers vegna vinnum við einmitt saman á Norðurlöndum?
- 9 Hvað gerir Norræna ráðherranefndin?
- 11 Hvernig vinnur Norræna ráðherranefndin?
- 13 Hvers vegna er betra fyrir okkur að vinna saman?
- 15 Norræna ráðherranefndin vinnur fyrir börn og ungmenni
- 16 Hér hittir þú Norrænu ráðherranefndina
- 18 Hér er að finna upplýsingar um sumt af því sem Norræna ráðherranefndin vinnur að

STAÐREYNDIR UM NORÐURLÖND

Flest norrænu löndin eru frekar lítil en Norðurlöndin í heild eru mjög stórt svæði. Staðreyndin er sú að stærð Norðurlandanna er 3,5 milljónir ferkílómetra en það samsvarar 548 milljónum fótoltavalla. Grænland eitt er miklu meira en helmingurinn af samanlagðri stærð Norðurlandanna, eða 60 prósent.

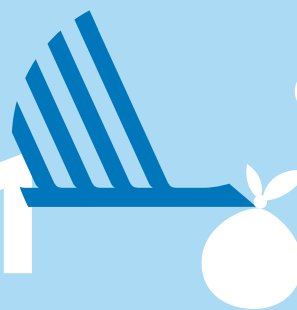
Íbúar Norðurlanda eru samtals rúmlega 27 milljónir.

Á Norðurlöndum eru töluð fleiri en sjö tungumál. Þau eru danska, sænska, norska, íslenska, finnska, grænlenska, færeyska og mörg mismunandi samísk tungumál. Samísk tungumál eru töluð af Sömum en Samar eru þjóð sem á heima í norðurhluta Noregs, Svíþjóðar, Finnlands og Rússlands.

Hvað er

1971

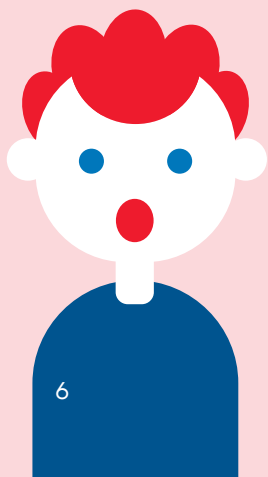
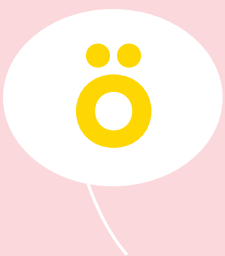
Norræna ráðherranefndin?

Norræna ráðherranefndin hefur verið til síðan 1971 en hún hjálpar norrænu löndunum að vinna saman. Norrænu ríkin eru Ísland, Noregur, Danmörk, Svíþjóð og Finnland en svæðin Grænland, Færeyjar og Álandseyjar eru líka með í Norrænu ráðherranefndinni.

Norræna ráðherranefndin er samt ekki bara ein nefnd. Alls vinna 12 ráðherranefndir að mismunandi málafnum. Í nefndunum hittast **ráðherrar** frá norrænu löndunum og ræða um sín málafnasvið. Til dæmis hittast loftslags- og umhverfiráðherrar og ræða um loftslagsmál og umhverfismál. Það sama á við um menntamál, heilbrigðismál og margt fleira.

Norðurlandaráðin fimm skiptast á að stýra starfinu í Norrænu ráðherranefndinni. Þau stýra því eitt ár í einu. Þannig skiptast löndin á að ráða því hvað Norræna ráðherranefndin leggur sérstaka áherslu á.

VISSIR ÞÚ...

Latneska stafrófið er notað til þess að skrifa norrænu tungumálin. Í dönsku og norsku samsvara bókstafirnir æ og ø bókstöfunum ä og ö í sænsku en á Íslandi eru stafirnir æ og ö notaðir.

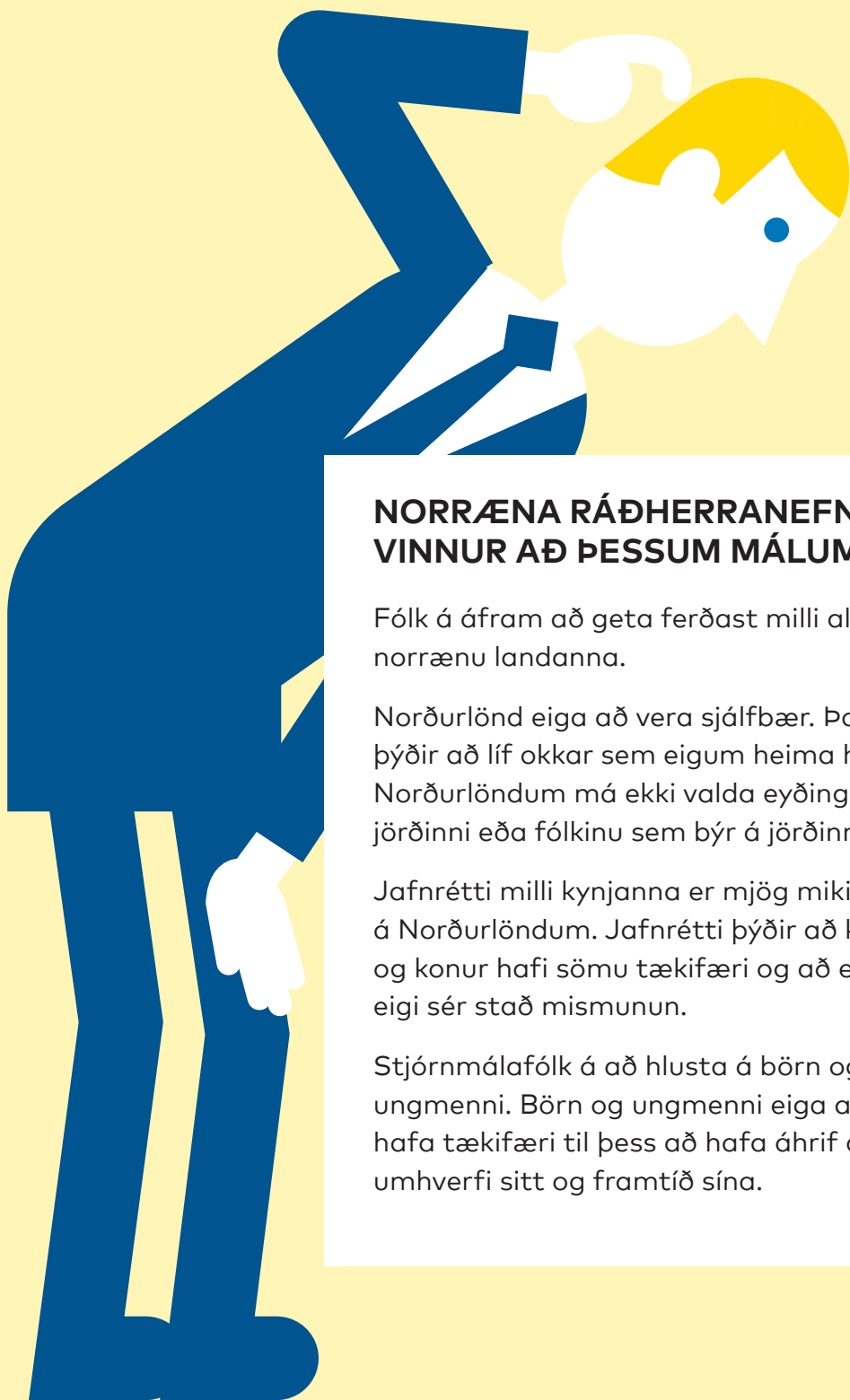
Hvers vegna vinnum við einmitt saman á Norðurlöndum?

Norðurlöndin eiga margt sameiginlegt. Við höfum líka átt í mjög nánu sambandi gegnum tíðina. Tungumálin sem töluð eru í sumum löndunum eru mjög lík. Þetta á sérstaklega við um dönsku, sænsku og norsku. Þá er líf okkar frá degi til dags mjög svipað. Við höfum líka byggt skólana okkar og vinnudaginn upp á mjög svipaðan hátt.

Við lítum líka sömu augum á **lýðræðið** og höfum sömu hugmyndir um hvernig þau sem ráða eiga að koma fram við almenning. Á öllum Norðurlöndunum eru mörg félög og **samtök** sem allt fólk getur verið aðilar að. Þannig fær fólk tækifæri til þess að hafa áhrif á þær ákvarðanir sem **stjórnmalafólkið** tekur. Norræna ráðherranefndin vinnur mjög mikið með alls konar félögum og samtökum.

Og af því að löndin eiga svona margt sameiginlegt þá er auðveldara fyrir þau að vinna saman.

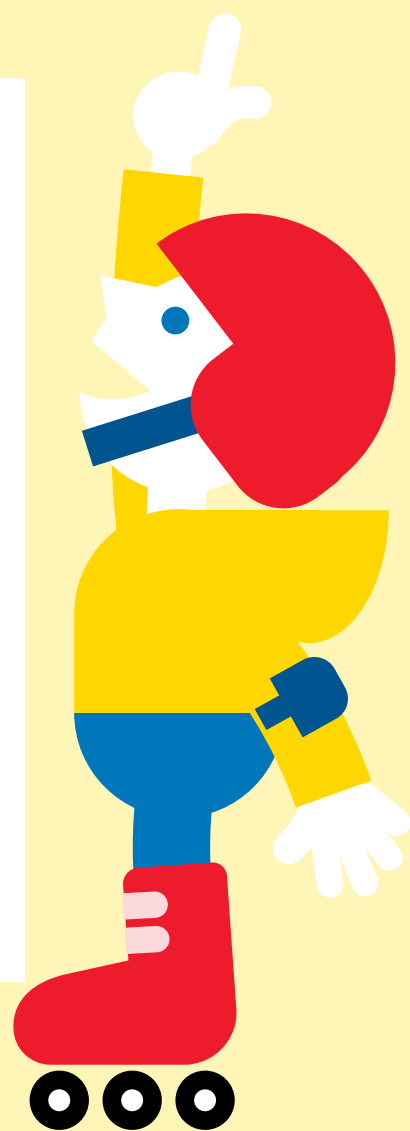
NORRÆNA RÁÐHERRANEFNDIN VINNUR AÐ ÞESSUM MÁLUM

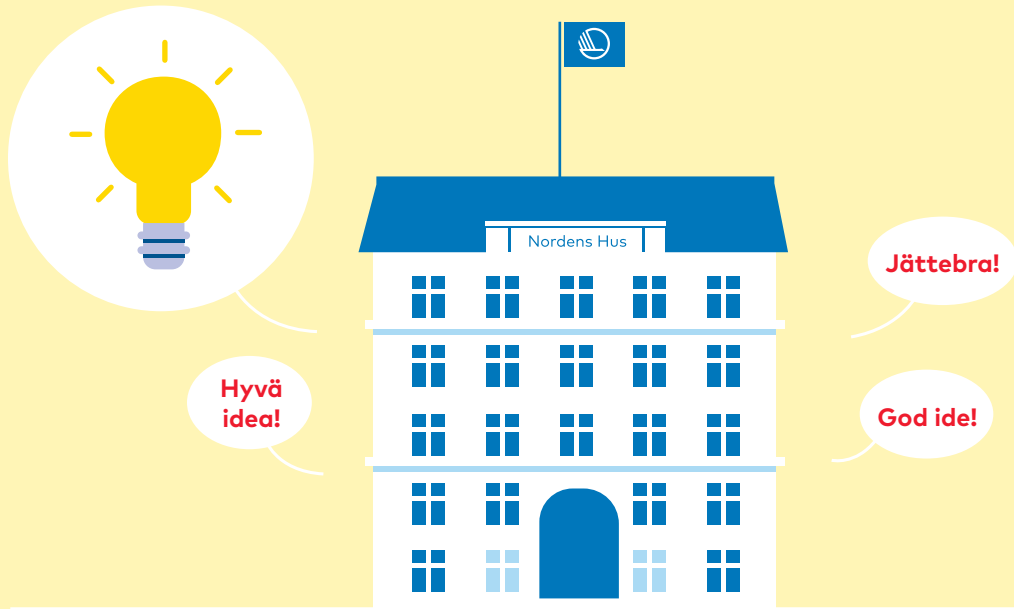
Fólk á áfram að geta ferðast milli allra norrænu landanna.

Norðurlönd eiga að vera sjálfbær. Það þýðir að líf okkar sem eigum heima hér á Norðurlöndum má ekki valda eyðingu á jörðinni eða fólkinu sem býr á jörðinni.

Jafnrétti milli kynjanna er mjög mikilvægt á Norðurlöndum. Jafnrétti þýðir að karlar og konur hafi sömu tækifæri og að ekki eigi sér stað mismunun.

Stjórnmalafólk á að hlusta á börn og ungmenni. Börn og ungmenni eiga að hafa tækifæri til þess að hafa áhrif á umhverfi sitt og framtíð sína.

Hvað gerir Norræna ráðherranefndin?

Ráðherrarnir ákveða saman hvaða málefnum ráðherranefndin á að vinna að. Þegar ráðherrarnir hittast, ræða þeir saman og taka ákvarðanir um hvað eigi að gera á þeirra málefnasviði í Norrænu ráðherranefndinni. Ráðherrarnir verða að vera sammála þegar þeir taka ákvarðanir. Þeir ákveða líka í hvaða verkefni á að nota peninga.

Þá er Norræna ráðherranefndin með skrifstofu. Þar vinnur fólk frá öllum Norðurlöndunum og þar er töluð ýmist sænska, norska eða danska. Á skrifstofunni eru þau verkefni unnin sem ráðherrarnir ákveða að eigi að vinna. Á skrifstofunni er framkvæmdastjóri sem stjórnar daglegum störfum Norrænu ráðherranefndarinnar. Samt eru það ráðherrarnir og þess vegna allar **ríkisstjórnirnar** á Norðurlöndum sem ákveða hvaða verkefni á að vinna.

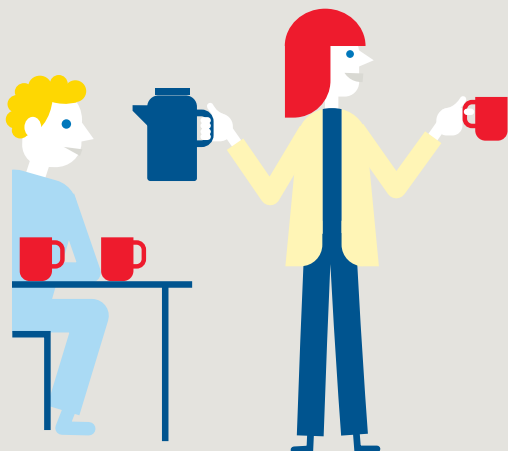

Hvernig vinnur Norræna ráðherranefndin?

Vinna Norrænu ráðherranefndarinnar snýst ekki síst um að leiða saman fólk frá norrænu löndunum. Þess vegna hjálpar Norræna ráðherranefndin fólki frá Norðurlöndunum að vinna saman. Til dæmis geta samtök sem vinna að réttindum barna og ungmenna fengið peninga til þess að halda fund með þátttakendum frá öllum Norðurlöndunum. Norræna ráðherranefndin gefur fólki peninga sem vinnur við að búa til bíómyndir, bækur eða bæklinga um einhver málefni.

Þau sem vinna á skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar safna saman **rannsókn**um og **þekkingu** um alls konar málefni. Þá getur stjórnmalafólk í ríkisstjórnnum og á þingum landanna nýtt þessa þekkingu í **stefnumótun** sína. Til dæmis hefur Norræna ráðherranefndin ákveðið hvernig leiðbeiningar um mataræði eiga að vera en þessar leiðbeiningar eru nú notaðar á öllum Norðurlöndunum, meðal annars í skólum.

Svo heldur Norræna ráðherranefndin sjálf stóra fundi, meðal annars fundi þar sem börn fá tækifæri til þess að segja stjórnmalafólki frá skoðunum sínum á ýmsum málum.

Hvers vegna er betra fyrir okkur að vinna saman?

Á Norðurlöndum höfum við sérstaklega mikið gagn af því að skiptast á þekkingu af því að Norðurlöndin eru svo lík hvert öðru. Ef eitthvað gengur til dæmis mjög vel í Svíþjóð er líklegt að það geti líka gengið vel í öðru norrænu landi.

Samstarfið gerir okkur líka sterkari. Norrænu löndin eru öll lítil. Þess vegna skiptir máli að standa saman ef við viljum láta rödd okkar heyrast í heiminum. Þannig verða áhrif okkar meiri meðal stóru landanna í heiminum.

Norðurlöndin vinna til dæmis oft saman innan **Sameinuðu þjóðanna**. Þar verðum við sterkari þegar við stöndum saman þannig að við náum að hafa áhrif á önnur lönd. Þetta getur til dæmis verið á sviði barna- og unglingamála, loftslagsmála og umhverfismála.

Þau norrænu ríki sem eru aðilar að **ESB** vinna líka mjög mikið saman þar.

Kæra Norræna ráðherranefnd.
Við erum með góða hugmynd!

Norræna ráðherranefndin vinnur fyrir börn og ungmenni

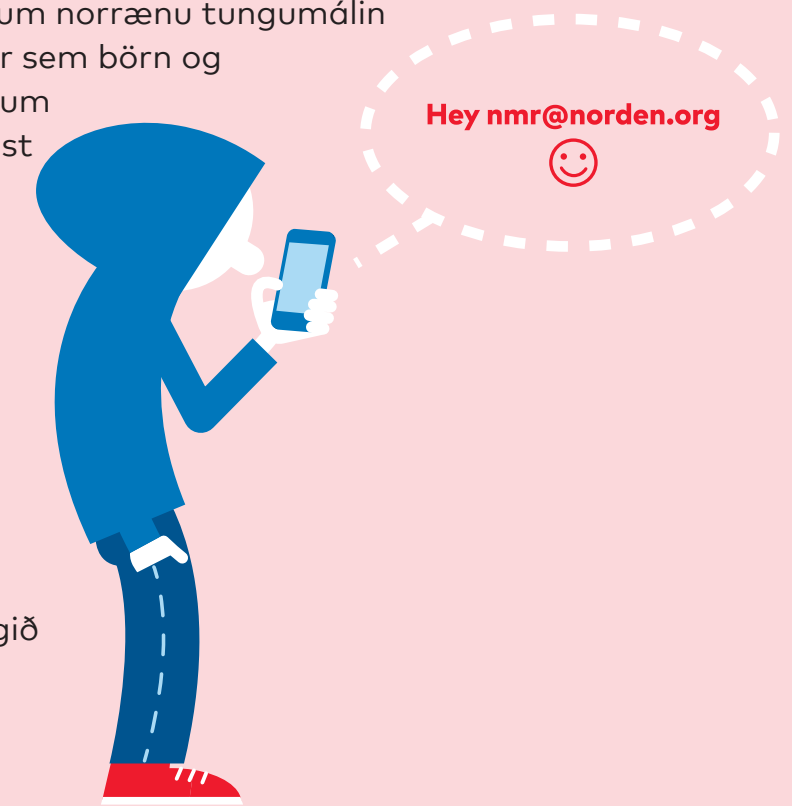
Meðal mikilvægustu markmiða Norrænu ráðherranefndarinnar er að börnum og ungmennum á Norðurlöndum líði vel.

Þess vegna vinnum við að því að á öllum þeim sviðum sem ráðherranefndin vinnur með sé hugað vandlega að því hvernig áhrif starfið hefur á börn og ungmenni og hvernig börn og ungmenni geti haft áhrif.

Við vinnum náið með þeim samtökum sem eru málsvavar barna og ungmenna á öllum Norðurlöndunum. Við vinnum að því að hlustað sé á unga fólkið og að það taki þátt þegar stjórnmalafólkið í löndunum tekur ákvarðanir.

Við viljum að nemendur í skólum hitti nemendur á hinum Norðurlöndunum. Við búum til sameiginleg verkefni um norrænu tungumálin fyrir börn. Við styðjum verkefni þar sem börn og ungmenni frá öllum Norðurlöndunum geta barist fyrir því sem þeim finnst mikilvægt. Norræna ráðherra-nefndin vill að börn og ungmenni taki enn meiri þátt í starfinu en nú er. Þú getur alltaf náð sambandi við Norrænu ráðherra-nefndina ef þú ert með hugmynd að verkefni þar sem börn og ungmenni á Norðurlöndunum gera eitthvað saman.

Sendu hugmyndina þína á netfangið **nmr@norden.org**

Hér hittir þú Norrænu ráðherranefndina

VIÐ LANDAMÆRI

Ef þú ferðast um Norðurlöndin sérðu greinilega að samstarf landanna er mikið í Norrænu ráðherranefndinni. Norðurlöndin eru nefnilega eitt svæði. Ef þú átt heima í einu af norrænu löndunum geturðu farið milli þeirra allra án þess að sýna vegabréfið þitt. Stundum er samt eftirlit við landamærin í sérstökum tilvikum. Það gerðist til dæmis árið 2020 þegar kórónuveiran kom til Evrópu og margir veiktust, líka á Norðurlöndum. Yfirleitt kemst fólk samt yfir landamærin milli landanna án þess að nokkur stöðvi ferð þess. Það er líka auðvelt að vinna eða fara í nám í einhverju af hinum löndunum.

Í BÓKAHILLUNNI

Norræna ráðherranefndin veitir peningum til þess að þýða margar barna- og unglingabækur sem koma út á Norðurlöndunum þannig að þær komi líka út í hinum löndunum á þeim tungumálum sem eru töluð þar. Þetta gerum við til þess að styðja norræna samkennd gegnum bækur.

Í MATVÖRUVERSLUNINNI

Þú hittir Norrænu ráðherranefndina þegar þú kaupir inn. Norræna ráðherranefndin stendur nefnilega að Svansmerkinu sem er eitt af fyrstu umhverfismerkjumum. Það er merki sem vörur fá ef þær uppfylla ákveðin skilyrði um hollustu og umhverfismál.

HÉR ER AÐ FINNA UPPLÝSINGAR UM SUMT AF ÞVÍ SEM NORRÆNA RÁÐHERRANEFNDIN VINNUR AÐ

LÖG OG RÉTTUR: Til þess að auðvelda samstarf Norðurlandanna enn meira skiptir máli að lög og reglur landanna líkist. Það er liður í því að tengja Norðurlöndin enn betur saman.

VINNUMÁL: Á Norðurlöndunum á að vera gott að fara í vinnuna. Enginn má verða veikur eða útkeyrður vegna vinnu sinnar. Þá á að vera auðvelt að fá fólk til að vinna í fyrirtækinu sínu, óháð því hvar á Norðurlöndum það fólk á heima. Þess vegna vinna norrænu löndin mjög mikið saman í tengslum við reglur á vinnumarkaði.

UMHVERFIS- OG LOFTSLAGSMÁL:

Norrænu löndin vilja öll standa framarlega þegar kemur að umhverfismálum og loftslagsmálum. Í öllum löndunum er mikið gert til þess að verða bæði loftslagsvænni og sjálfbærari en við getum alltaf gert betur. Á þessu sviði geta Norðurlöndin saman haft meiri áhrif á önnur lönd í heiminum, til þess að þau passi líka betur upp á jörðina.

BÖRN OG UNGMENNI: Norðurlönd eiga að vera besta staður í heimi fyrir börn og ungmenni. Þetta þýðir að börnum og ungmennum líður vel og að þau vita að þau eiga rétt á því að hlustað sé á þau. Þau eiga líka að hafa tækifæri til þess að hafa áhrif á ákvarðanir sem snúast um þau.

MENNING: Listir og menning eru mikilvægur liður í samkennd á Norðurlöndum. Gildin sem við eigum sameiginleg birtast nefnilega í listum og menningu sem verður til á Norðurlöndum.

MENNTAMÁL OG RANNSÓKNIR:

Norræna ráðherranefndin vinnur líka að því að til sé gott samfélag um menntun og rannsóknir á Norðurlöndum. Það á að gagnast börnum, ungmennum og fullorðnu fólki.

JAFNRÉTTI: Á Norðurlöndum á allt fólk að fá sömu tækifæri, óháð kyni. Jafnrétti þýðir að karlar og konur hafi sömu tækifæri og að ekki eigi sér stað mismunun. Norrænu löndin hafa unnið saman að jafnrétti í meira en 40 ár.

TUNGUMÁL: Það er mikilvægt að við höldum áfram að reyna að skilja hvert annað og tungumálin sem við eigum sameiginleg á Norðurlöndum. Þetta á sérstaklega við um dönsku, norsku og sænsku. Ef við þekkjum tungumál hvert annars verður auðveldara að ferðast, mennta sig og vinna í öðru norrænu landi.

Um Norrænu ráðherranefndina - og hvers vegna hún skiptir máli fyrir þig

Nord 2021:019

ISBN 978-92-893-6964-0 TRYCK

ISBN 978-92-893-6965-7 PDF

ISBN 978-92-893-6966-4 ONLINE

<http://doi.org/10.6027/nord2021-019>

© Norræna ráðherranefndin 2021

Höfundur: Turi Kjestine Meyhoff

Ráðgjöf: Amalie, 11 ára - Alfred, 11 ára

Minna, 10 ára - Emma, 10 ára - Billie, 11 ára

Myndskreyting: Knud Andersen

Umbrot: Louise Jeppesen

Prentun: Rosendahls

Printed in Denmark

NORRÆNT SAMSTARF

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðissamstarf í heimi. Samstarfið byggist á legu landanna, sameiginlegri sögu þeirra og menningu. Að samstarfinu koma Danmörk, Finnland, Ísland, Noregur og Svíþjóð auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og lætur muna um sig í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Löndin stuðla sameiginlega að öflugum Norðurlöndum í öflugri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er hagsmuna svæðisins gætt og norræn gildi efla í hnattrænu samhengi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Norræna ráðherranefndin

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kaupmannahöfn

www.norden.org

Lesi fleiri norræn rit: www.norden.org/is/utgafur

Norræna ráðherranefndin
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 Kaupmannahöfn
www.norden.org

Norræna ráðherranefndin er elsti samstarfsvettvangur í heimi af sínu tagi.

Hér vinna norrænu löndin saman að öllu frá loftslags- og umhverfismálum til menntamála, vinnumála og málefna barna og ungmenna.

Norðurlönd samanstanda af fimm löndum, þremur sjálfstjórnarsvæðum og 27 milljónum íbúa. Þegar við vinnum saman á Norðurlöndum erum við sterkari og getum haft áhrif á allan heiminn.

Í þessu riti geturðu lesið meira um Norrænu ráðherranefndina.

